

MONUMENTET I DET OFFENTLIGE ZAHLE RUM

APPENDIX TIL MONUMENTETS
BYRUM I BOGEN BYRUMSDESIGN

Fotografiet her viser et monument over Natalie Zahle, som står i H. C. Ørstedsparken i København. Zahle kæmpede for kvinders ret til uddannelse i det 19. århundrede.

Zahles monument blev rejst i 1916. Før århundredskiftet havde det været usandsynligt at rejse monumenter over kvinder.

MONUMENTET I DET OFFENTLIGE RUM

Forløbet handler om at få eleverne til at reflektere over de monumenter, de ser i det offentlige rum – hvilken funktion, monumenterne har, hvorfor de er placeret, hvor de er, og hvordan man kan bruge et monument som et politisk manifest.

Jeanette Ehlers skulptur/monument ”I am Queen Mary” er forløbets analytiske omdrejningspunkt, og det er med udgangspunkt heri, at eleverne gennem forløbet får forskellige blikke på forskelle og ligheder mellem monumenter og skulpturer. På samme måde bruges Ehlers skulptur/monument til at åbne blikket for en undersøgelse af, hvorvidt der er en sammenhæng mellem byrum og monument, hvordan man kan karakterisere monumenter og endeligt, hvordan man kan redesigne et eksisterende monument.

Undervejs trænes elevernes teoretiske og analytiske evner gennem byrumsanalyse samt karakteristik og fotoregistrering af monumenter, mens den praktiske dimension ligger i at kunne komme med forslag til et digitalt eller analogt redesign af et allerede eksisterende monument.

I dette appendix til temaet ”Monumentets byrum” i bogen Byrumsdesign finder du

- konkret undervisningsforløb (side 3-4)
- monumentskattejagt og byrumsanalyse (side 5-6)
- ”Monumentet, skulpturen som politisk manifest” - en introduktion til monumentets historie (side 7-11). Artiklen slutter med arbejdsspørgsmål til eleverne.
- ”The Fallen Astronaut” - et oplæg til overvejelser om monumentets udformning (side 12-15).
- ”I Am Queen Mary” - et interview med kunstneren Jeannette Ehlers om hendes værk, der er kritisk over for den klassiske historie om de danske kolonier (side 16-21). Interviewet slutter med arbejdsspørgsmål til eleverne.

Appendixet er lavet af forfatterne bag Byrumsdesign, Line Højgaard Porse og Sune Carlsen. Det er Sune, der har interviewet Jeannette Ehlers.

Måske er det noget for jer at lave et byrumsprojekt med støtte fra huskunstnerordningen i samarbejde med arkitekt og byplanlægger, Sune Carlsen?

Læs mere om mulighederne sidst i undervisningsmaterialet. Sune har tidligere lavet projektforbud om byrum i samarbejde med Marselisborg Gymnasium og Viborg Gymnasium og HF.

KONKRET UNDERVISNINGSFORLØB

Modul og tema (90 min)	Indhold og materiale
<p>1.modul: Intro til projekt og tema LEKTIE: Alle elever skal medbringe et billede af noget, de mener er et monument og noget, de mener er en skulptur</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rundkredssamtale: Hvad er et monument? Og hvad er en skulptur? Præsentation i fællesskab eller i mindre grupper* 2. Læsning på klassen: "Monumentet – skulpturen som politisk manifest" 3. Arbejdsspørgsmål til teksten (findes efter artiklen) 4. Fælles opsamling med fokus på samtale omkring forskelle/ligheder på monument og skulptur <p>* I "Byrumsdesign" benævnes øvelsen Hvad er arkitektur - og her kan en indgående beskrivelse af øvelsen læses</p>
<p>2.modul: "I am Queen Mary" – et politisk monument</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oplæg v. underviseren: Eksempler på kendte monumenter* 2. Intro til Ehlers monument og læsning af interviewet "I am Queen Mary" 3. Arbejdsspørgsmål til interviewet med fokus på monument vs. skulptur, monumentet i omgivelserne og monumentet som politisk manifest (findes efter interviewet) 4. Fælles opsamling og lektie til næste gang (find et monument i dit lokalområde – fotoregistrer det og medbring det) <p>*(ppt findes på www.kunstogdesign.net under Materialebanken)</p>
<p>3.modul: Monumenter i dit lokalområde LEKTIE: Find et monument i dit lokalområde, fotoregistrer det og medbring det til modulet</p>	<p>Opgave: Find et monument i dit lokalområde og del det med din gruppe</p> <p>Opgaven går ud på, at eleverne hjemmefra har fotoregistreret et monument fra deres lokalområde. I grupper gør de følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • præsenterer hver deres monument for de andre og argumenterer for, hvorfor det er et monument (og ikke en skulptur) ligesom de diskuterer, om monumentet kan betragtes som et politisk manifest eller ej? • forholder deres monument til, hvor det er placeret i byrummet – og undersøger, om det passer ind? <p>Fælles opsamling på klassen, hvor monumenterne kortlægges på et oversigtskort over kommunen.</p>

Modul og tema (90 min)	Indhold og materiale
4.modul: Monumenter i din by (modulet foregår i det offentlige rum)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kort præsentation af det udvalgte byrum og gennemgang af ”Monumentskattejagt” og ”Byrumsanalyse” 2. Opgaveløsning (findes på side 6)* 3. Fælles opsamling med fokus på diskussion af, hvorfor nogle monumenter passer dårligt ind mens andre passer godt ind i byrummet <p>*Opgaven bygger på analysen af monumenternes byrum i ”Byrumsdesign”, kap. 3</p>
5.+6.modul: Redesign af eksisterende monument	<p>I modulet skal eleverne arbejde med at redesigne det monument, de selv har fundet og analyseret, så det enten kommer til at passe bedre ind i byrummet eller så det kommer til at passe dårligere ind i byrummet. Redesignet skal tage udgangspunkt i opgaven fra 4.modul.</p> <p>Redesignet kan enten laves digitalt, fx i Photoshop, ppt, SculptGL eller i et tegneprogram eller analogt vha. forskellige materialer (plastik, margarine, isterninger, ler, skrald etc.) og eleverne skal forholde sig til skalaen.</p> <p>Eleverne skal kunne argumentere for, hvorfor de ændrer deres monument/byrum, som de gør – ifht. byrum, placering i byrummet, monumentets kommunikation osv.</p> <p>Forvandlingen/gentænkningen skal være færdig til efterfølgende modul</p>
7.modul: Præsentation og afrunding	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klargøring til præsentation: Individuelt arbejde, hvor eleverne samler et foto af 1) byrummet, 2) det eksisterende monument, 3) det redesignede monument. Præsentationen laves digitalt enten som ppt eller SPARK og der lægges vægt på formidlingen af præsentationen 2. Præsentation (i mindre grupper / på klassen) 3. Afrunding og evaluering

MONUMENTSKATTEJAGT OG BYRUMS-ANALYSE

Del 1: Monumentskattejagt

Opgaven går ud på at gå rundt i byrummet omkring Domkirken og finde de monumenter, der er markeret på kortet herunder (se næste side). Når I finder monumentet, skal I fotoregistere det – både selve monumentet men også monumentet set i sammenhæng med det omkringliggende byrum.

Noter ved hvert monument, om I mener, det er et monument, der passer ind i det byrum, hvor det er placeret – eller om det ikke gør? Forklar jeres betragtninger – de skal senere danne baggrund for jeres redesign af monumentet.

Fotoregistering og noter skal efterfølgende i portfolioen.

Del 2: Byrumsanalyse

I skal nu udvælge det monument, I synes, passer dårligst ind i byrummet – og så skal I analysere det omkringliggende byrum med fokus Monumenternes byrum.

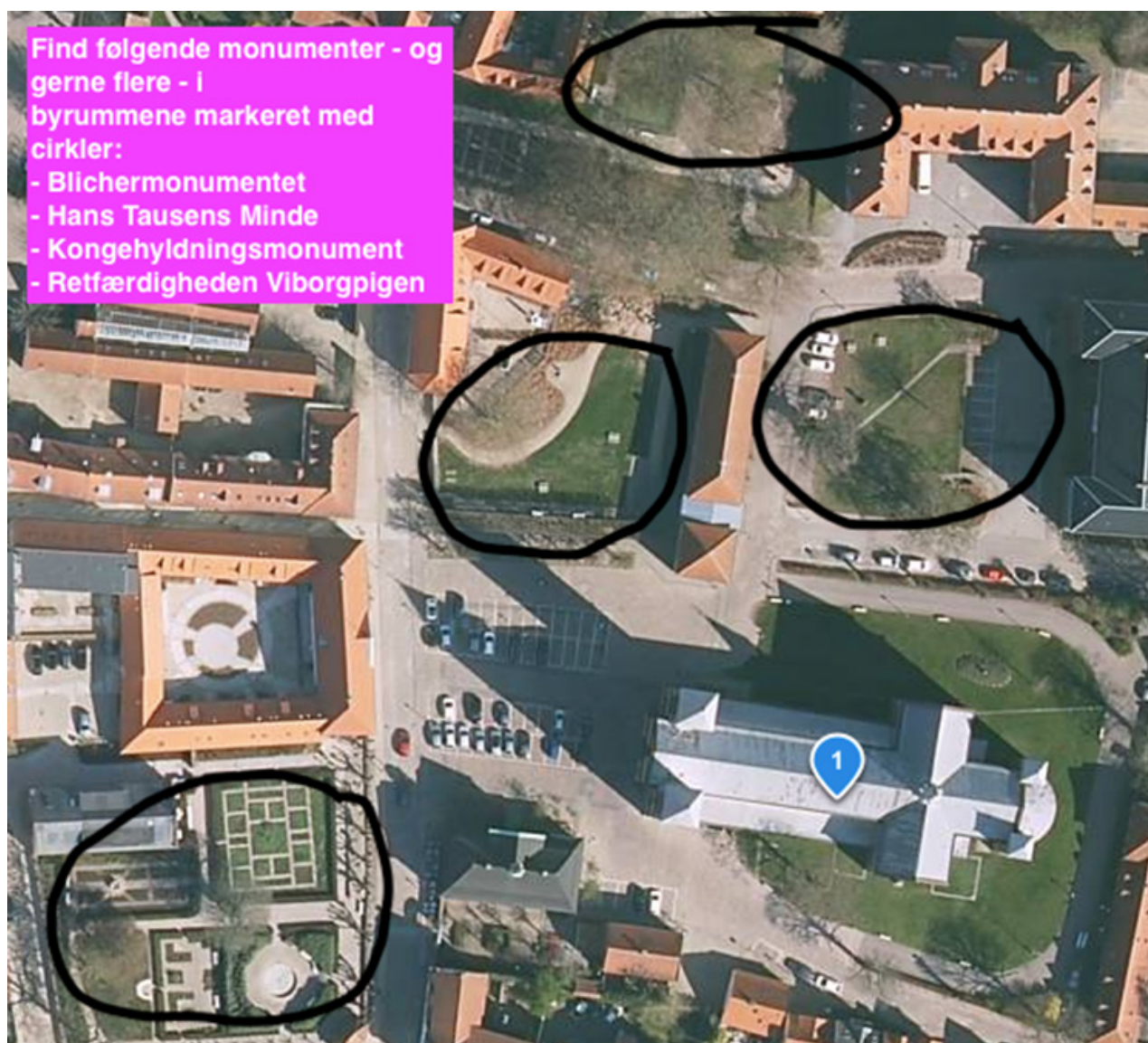
I skal undersøge følgende:

- Brugere: Hvem er byrummets brugere – og hvem er det dermed, der skal forholde sig til byrummet?
- Byrummets grundform, proportioner og skala: Undersøg, hvordan monumentet passer ind i byrummet – både grundformen, proportionen og skala?
- Materialer, farver, detaljering: Undersøg, hvad monumentet er lavet af, hvilket farver det er i, og hvilke detaljer, det har. Overvej derudfra, hvorvidt der er sammenhæng mellem materialer, farver og detaljer ifht. omgivelserne?
- Identitet og historie: Undersøg, hvad identiteten ved byrummet er – og hvad historien er med byrummet? Hvordan passer monumentet ind i den identitet og den historie?

Når I har analyseret og undersøgt byrummet, skal I begynde at tænke på, hvordan man kunne skabe et monument – et nyt eller et redesignet – der passer ind/ikke passer ind i byrummet?

Netop fremstilling eller redesign af monumenter skal vi arbejde med i næste modul.

Eksempel på fotoregistrering i monumentskattejagt.

Fotografiet øverst i artiklen viser monumentet af H. C. Ørsted, som står i H. C. Ørstedsparken i København - samme sted som monumentet over Natalie Zahle, som ses på forsiden. Parken er opkaldt efter ham og ikke hende, og hendes monument er meget mindre end hans.

MONUMENTET, SKULPTUREN SOM POLITISK MANIFEST

Hvem var H. C. Ørsted? Og hvorfor står der et monument over ham i Østre Anlæg i København? Måske har du undret dig over en af de mange bronzemonumenter af mænd fra 1800-tallets anden halvdel. Lidt gemt og glemt står de dér på torve og i parker i de danske købstæder. Uden nogen betydning for os i dag.

Engang betød de noget for det borgerskab, der rejste monumenterne. De var udtryk for borgerskabets værdier: At gøre sit for fædrelandet og kende sin plads i samfundet. Monumenterne

provokerede de arbejdere, som de skulle opdrage. De var et vigtigt element af kampen om, hvem der skulle regere Danmark.

H. C. Ørsted og alle de andre monumenter var langt fra de tandløse, gammeldags pyntegenstande, som de ligner i dag. I denne artikel dykker vi ned i monumentets historie. Skulpturen som politisk manifest.

MONUMENTET ER IKKE EN TILFÆLDIG, HARMLØS REMINDER

Monumentet er en skulptur men ikke en hvilken som helst slags. Skulpturen er rumlig kunst – et tredimensionelt objekt – men monumentet er mere end det. Ordet “monument” kommer af latin “moneo”, som betyder at mindes. Derfor bruges mindesmærke ofte som synonym for monument.

Et mindesmærke peger bagud. Det skal minde os om en person eller en begivenhed i fortiden. Det er ikke en tilfældig, harmløs reminder. Nogen har valgt præcis, hvem vi skal huske. Hvad der er værd at mindes. Derfor siger mindesmærket også noget om samtidens værdier.

Når en skulptur ikke kun er et kunstnerisk udsagn men også et symbol på bestemte værdier, så bliver det et politisk manifest. Et udsagn om, hvad der er rigtigt og forkert. Derfor er mindesmærket eller monumentet også en ideologisk kampplads. Det var det i perioden fra 1850 til 1920, som vi skal se nærmere på her. Det kan det også være i dag.

STORE FORANDRINGER I DANMARK I MIDTEN AF 1800-TALLET

Midten af 1800-tallet er på mange måder en tid med store forandringer i Danmark. Industrialismen ændrer helt grundlæggende måden, vi producerer og forbruger varer på. Den flytter mennesker fra marker på landet til fabrikker i byerne.

I 1849 får vi grundloven, der afskaffer enevælden og indfører demokratiet. Et nyt selvbevidst borgerskab får mere magt i byerne, men lige rundt om gadehjørnet findes også en beskidt, uopdragen og farlig arbejderklasse, som borgerne er bange for.

Frygten for arbejderne betyder, at borgerskabet beslutter sig for at prøve at opdrage dem. Gaderne, bygningsarkitekturen, parkerne og monumenterne – alt skal gå op i en højere enhed. De skal fortælle én og kun én historie om, hvad der politisk, moralsk og æstetisk er rigtigt.

DET MULTIKULTURELLE OG DET DANSKE DANMARK

Før midten af 1800-tallet var Danmark et multikulturelt kongerige, hvor der taltes flere sprog. I det egentlige Danmark talte man dansk, men

kongeriget bestod også af Island, Færøerne og Grønland, af Norge frem til 1814 og af hertugdømmerne Slesvig og Holsten, hvor de fleste borgere talte tysk.

Mange danskere var meget stolte af deres land på den tid. De blev kaldt nationalliberale, og de ville have et Danmark, der omfattede den del af Slesvig, hvor man talte dansk. Det førte til to krige med Tyskland i 1848-50 og 1864, som vi endte med at tabe.

Danmark mistede hertugdømmerne, og det betød, at Danmark nu var dansk – ikke et multikulturelt land, hvor der også blev talt tysk. For borgerskabet var kongen, fædreland og den danske historie de traditionelle og afgørende værdier – både før og efter krigene.

Bønder og arbejdere var optaget af at skabe bedre forhold for de dårligst stillede, og det skabte gnidninger med borgerskabet og uenighed om de monumenter, som borgerskabet opstillede i byerne.

ARBEJDERNE SKAL OPDRAGES MED MONUMENTER

“Et af Menneskeslægtens store Hjælpemidler...er at søge i det...kuende, og dog forædlende udtryk, som Bygningskunsten eller Kunsten ved sine Midler saa godt og let kan fremkalde selv hos den mindst udviklede Del af Samfundet, der, hvor Individet netop skal føle sig som et underordnet Led af det Hele”. Ferdinand Meldahl, 1877.

Arkitekten Ferdinand Meldahl var en fortalerne for en indretning af byens rum, så de svarede til borgerskabets ideal om den gode by. Han ville fylde gader og torve med statuer af berømte mænd, sejrsmonumenter og en allegorisk figurgruppe over de danske landsdele.

Børnene skulle huske de mænd, der formede historien. De skulle forstå, at det altid handler

om at gøre sit for fædrelandet. Så ville de blive voksne arbejdere på et tidspunkt, som kendte deres plads i samfundet. Meldahl vidste, at billeder – eller skulpturer – kan have en stærkt opdragende effekt.

DE FØRSTE DANSKE MONUMENTER

Før 1850 var der få monumenter i København og så godt som ingen i de andre danske byer – bortset fra gravmonumenter på kirkegårdene. Der var f.eks. rytterstatuerne af Christian 5. på Kongens Nytorv fra 1688 og Frederik 5. på Amalienborg Slotsplads fra 1771, og der var frihedsstøtten på Vesterbrogade fra 1797. Monumenter var voldsomt dyre at lave.

I 1850'erne og 60'erne blev der rejst gravmonumenter over de soldater, som døde i krigene mod Tyskland. Især i de jyske og fynske byer hvor soldaterne bukkede under på feltlazareterne nær krigszonen.

Danmark kunne ikke dy sig for at prale lidt trods de mange døde: "Den danske Landsoldat efter Sejren" blev sat i Fredericia i 1858 og Istedløven i Flensborg 1862 som symboler på sejren over tyskerne i den første slesvigske krig.

Efter Frederik 7.'s død i 1863 fik den populære konge, som gav Danmark demokratiet, en række mindesmærker – primært på Sjælland, Lolland og Falster. Der var ikke råd til flere mindesmærker i de jyske og fynske byer, der allerede havde rejst soldaternes gravmonumenter, og det bagvedliggende budskab var også det samme.

HISTORISKE PERSONER SÅ VIRKELIGHEDSTRO SOM MULIGT

I 1870'erne og frem blev modsætningerne mellem borgerskabet og godsejerne på den ene side og bønderne og arbejderne på den anden mere og mere tydelige. Derfor rejste borgerskabet masser af monumenter i disse år, som betonede deres værdier: Det handler om at gøre sit for fædrelandet og kende sin plads i samfundet.

Bertel Thorvaldsen er en af Danmarks store billedhuggere. Han var kendt i hele Europa og lavede skulpturer til paven og kongerne. Da han vendte hjem fra Italien i 1838, var danskerne så stolte af ham, at han blev den første og eneste æresborger i København.

Thorvaldsen fandt inspiration i antikkens personer og myter, men det var gået af mode, da borgerskabet købte monumenter fra 1850 og frem. Statuer af f.eks. gudernes flyvende sendebud, Merkur, kunne ingen længere forholde sig til.

Nu var der brug for skildringer af rigtige historiske personer fra Danmarkshistorien, og de skulle vises så virkelighedstro som muligt. Da H. C. Ørsted skulle have et monument i 1860, ville kunstneren give ham antikke gevandter på. Men den gik ikke: Komitéen bag monumentet tvang Ørsted i samtidens jakke og bukser.

KONGER, KRIGSHELTE, KULTURPERSONLIGHEDER OG POLITIKERE

I 1863 havde kunsthistorikeren N. L. Høyen nemt ved at komme med forslag til personer, som burde hædres med et monument: Det kunne være Absalon, Jens Juel, Tordenskjold, Tycho Brahe, Ole Rømer og Ludvig Holberg. Konger, krigshelte og kulturpersonligheder. Alle sammen mænd.

Det kunne være mænd fra middelalderen men også nyligt afdøde personer. Ikke mindst politikere fra egne rækker som f.eks. J. F. Schouw, der havde været med i den grundlovgivende forsamling. Med ét blev disse personers handlinger og meninger ophøjet til en del af den danske historie og sat i fornemt selskab med Absalon og Jens Juel.

Mange af disse monumenter blev rejst i København, men også de andre danske købstæder fik mindesmærker over krigshelte og store, lokale

mænd. Det gjaldt f.eks. i Svaneke, hvor bysbar-
net og tidligere kulturminister J. N. Madvig fik
et monument i 1874, og i Århus, hvor Enrico
Dalgas – hedens dyrker – døde og blev hædret
med et monument i 1901.

OPGØR MED BORGERSKABETS DOMINANS

Helt frem til omkring århundredeskiftet be-
stemmer borgerskabet, hvilke monumenter der
skal stå i byrummene. Det er ikke med arbej-
derklassens gode vilje – tværtimod – men det
koster mange penge at lave et monument, og
desuden skal man have kommunalbestyrelsens
tilladelse. De fleste kommunalbestyrelser var
domineret af borgerskabet.

I 1901 får vi parlamentarisme i Danmark. Det
betyder, at regeringen ikke må have et folket-
ingsflertal i mod sig. Efter at have styret landet
siden 1849 må det kongetro og nationaltsind-
ede Højre overlade magten til partiet Venstre,
der har flertal i folketinget. Man kan se Sys-
temskiftet, som denne begivenhed kaldes, som
et symbol på det temaskift for byernes monu-
menter, der er undervejs.

DANMARKSMONUMENTET

Danmarksmonumentet i Østre Anlæg i Køben-
havn er et eksempel på, hvordan tiderne skift-
ede. I 1892 havde kong Christian 9. og dronning
Louise guldbryllup. Den begivenhed skulle
mindes, mente Ferdinand Meldahl og andre fra
borgerskabet.

Der blev lavet et pompøst monument med alt,
hvad der findes at nationale symboler: Mod-
er Danmark med dagmarkors, guldhorn og
rigsvåbnets tre løver. Monumentet stod færdigt
i 1897, og det blev placeret på pladsen foran det
nyåbnede Statens Museum for Kunst i Køben-
havn.

Allerede i 1919 blev det for meget for alle andre
end de mest kongetro og kunstnerisk konserva-

tive. Kongen var død 13 år tidligere, og nu blev
monumentet flyttet til en ubemærket plads inde
i Østre Anlæg bag museet.

EN RØD KLUD I ANSIGTET PÅ BORGER- SKABET

Arbejderklassen og bønderne nøjedes ikke med
at flytte borgerskabets monumenter af vejen.
De lavede også deres egne. Kunne de ikke få lov
til at opstille et monument i byerne, så satte de
dem op på landet, hvor Venstre havde flertal.

I 1880 rejstes en mindebuste i Viby ved Århus
over venstremanden Lars Bjørnbak, som ha-
vde demokratiske og antimilitaristiske værdier
i modsætning til borgerskabet. Placeringen
ved landevejen var nøje udvalgt, for her kunne
busten ses af arbejdere og bønder på vej til og
fra Århus.

I 1908 havde Venstre magt nok til at sætte et
mindemærke over Viggo Hørup i Københavns
fineste park, Kongens Have. Hørup var en af
de politikere, som havde bekæmpet Højres
udemokratiske styre før 1901.

J. F. Willumsens monument var en rød klud i
ansigtet på borgerskabet. Hørups kropsstill-
ing provokerede, og den kunstneriske stil var
et brud med tidligere københavnske mind-
esmærker.

Bryggeriet Carlsbergs rige ejer, Carl Jacobsen,
forsøgte at få Willumsens "Raaheds-Monu-
ment" fjernet og erstattet med skulpturer i borg-
erskabets smag. Men det lykkedes ikke.

SOCIALDEMOKRATER OG ALMINDELIGE MENNESKER

I 1910'erne fik også socialdemokraterne deres
monumenter over egne helte. Borgmester Jens
Jensen i Bispebjerg ved København i 1913, og
Peter Sabroe i Århus i 1924.

Fra 1920 og 50 år frem opstillede kommunalbestyrelser og monumentkomitéer mindesmærker over personer, der skulle hædres. Det kunne være en forfatter eller en polarforsker. Sågar en kvindelig skoleleder. Det kunne også være anonyme typer som arbejderere, sportsmænd og kvinder med børn.

Danmarkshistoriens store mænd var blevet erstattet af almindelige mennesker, og borgerskabets dominans over byens monumenter var endegyldigt forbi.

VIL DU VIDE MERE?

Denne artikel er skrevet på grundlag af Jens Toftgaard Jensens detaljerede fortælling om borgerskabets monumenter.

Jensens fortælling er fyldt med eksempler på datidens mindesmærker, og den er absolut læseværdig, hvis du vil dykke ned i monumenternes historie fra 1850-1920.

Du finder artiklen "Borgerskabets byideal og monumentsætning ca. 1850-1920" i bogen *Den moderne by*, som blev udgivet af Aarhus Universitetsforlag i 2006.

ARBEJDSSPØRGSMÅL

1. Hvad kendetegner et monument? Og hvordan kan man ud fra karakteristikken adskille et monument fra en skulptur?
2. Hvad betyder det, at vi må betragte et monument som et 'politisk manifest'?
3. Forklar arkitekten Ferdinand Meldahl formål med at indrette byrum med monumenter (inddrag evt. citatet s. 6)? Hvem er det, der skal lære noget ved at opleve monumenter – og hvad er det, de skal lære om?
4. Hvad kendetegner de monumenter, borgerskabet i Danmark synes, der skal placeres i det offentlige rum? Og hvad kendetegner de monumenter, arbejderklassen synes, at der skal placeres i det offentlige rum? (særligt s. 7-8).
5. Forklar spørgsmål 4 med udgangspunkt i de to monumenter på næste slide – et borgerskabs vs. et arbejderklassemonument.

Da Apollo 15 lettede i Florida den 26. juli 1971 og satte kursen mod Månen, var der en blind passager om bord. David Scott, en af de tre astronauter i rumraketten, havde taget The Fallen Astronaut med sig uden at sige det til nogen. Det var en lille menneskelignende figur af aluminium på kun 9 cm. Da Scott gjorde klar til at forlade Månen, efterlod han The Fallen Astronaut og en lille mindeplade som et mindesmærke over på de 14 astronauter og kosmonauter, der indtil da var døde i udforskningen af rummet. Her ligger den lille figur stadig og har ikke været set siden, for ingen af de to sidste Apollo-missioner landede i nærheden.

THE FALLEN ASTRONAUT: HVAD ER ET MONUMENT?

The Fallen Astronaut er et udsædvanligt monument, men et monument er figuren stadig ifølge Gyldendals "Den Store Danske": Et monument er "et skulpturelt udformet mindesmærke i form af et gravmæle eller en støtte rejst for en hædersperson eller i forbindelse med en historisk begivenhed".

Traditionelle danske monumenter symboliserer værdier som fædrelandskærlighed. Ofte har de en central placering på torve eller i parker. Det er virkelighedstro statuer eller buster i bronze eller sten, som forestiller Danmarkshistoriens store mænd. Som regel er de placeret på baser og bag hegn, som holder beskueren på respektfuld afstand.

De gamle monumenter kan du læse mere om i "Monumentet – skulpturen som politisk manifest". Her i denne artikel bruger vi The Fallen Astronaut som inspiration til at tænke nyt om monumentets tema, placering, skala, formgivning, materialer, farver og ikke mindst interaktionen mellem monument og beskuer.

MONUMENTETS TEMA

Monumentet er et mindesmærke over en person eller en begivenhed ifølge "Den Store Danske". Der er noget tilbageskuende over den definition. Vi mindes noget, som allerede er sket, nogen der er døde som de 14 astronauter og kosmonauter. Traditionelle monumenter peger bagud men siger stadig noget til og om samtiden: Det er glørværdigt at udforske rummet, fortæller The Fallen Astronaut, selvom det koster livet. Det er en af menneskehedens store bedrifter.

Men skal et monument nødvendigvis være tilbageskuende? Kan det forholde sig til noget, der sker nu? Eller ligefrem noget, der sker i fremtiden? Monumentet for Danmarks Internationale Indsats efter 1948 hædrer de danske soldater, som er omkommet i internationale missioner, men også soldater, der er udsendt nu. Det peger ud i fremtiden på alle de danskere, som mister livet rundt omkring i verden i krige, som endnu ikke er begyndt.

Kan et monument pege ud i fremtiden og huske os på noget, som hverken er personer eller begivenheder men stadig vigtigt? Olafur Eliassons "Ice Watch" bestod af 12 blokke af indlandsis fra Grønland, som blev fragtet til København i forbindelse med klimatopmødet i 2014. Her stod de og smeltede langsomt på Rådhuspladsen som et monument over klimaforandringerne.

Hvad er værd at rejse monumenter over i dag? Hvad er vi stolte over? Hvad frygter vi? Hvad skammer vi os over? Demokrati, flygtningestrømme, ulighed, angst – hvad skal vi huske os selv på?

MONUMENTETS PLACERING

Intet monument kan konkurrere med The Fallen Astronauts placering, som figuren ligger der i støvet på Månen, men det er heller ikke nødvendigt. Vi kan blive inspireret af den skødesløse placering i månestøvet. Vi kan bruge

de nye muligheder, der er for at placere et monument, når det ikke er stort og tungt.

Traditionelle monumenter har en central placering i et byrum eller en park. De står midt på torvet eller for enden af træernes akse. Danmarksmonumentet, som blev rejst i forbindelse med kong Christian 9.s guldbryllup fortæller os, hvad placeringen betyder. Da monumentet stod færdigt, havde det en fornem placering lige foran indgangen til det nye Statens Museum for Kunst i København. Senere blev det flyttet ind mellem nogle træer i parken bagved. Den første placering signalerede stor betydning, den anden ligegyldighed.

Hvad betyder det, hvis vi lægger et monument så lille som The Fallen Astronaut i græsset i en park eller sandet på en strand? Skal det opdages? Kan det blive væk? Mister det betydning, hvis monumentet ikke længere et stort og står i midten? Eller bliver det mindre alvorligt, mindre komisk, når det ikke kræver vores opmærksomhed så insisterende?

Bliver det mere intimt, mere sart, mere menneskeligt, hvis monumentet ikke er sat på en base men kan ligge hvorsomhelst. U højtideligt som billedhuggeren Brancusis skulptur af et hovede, Sleeping Muse.

MONUMENTETS SKALA

Ordene "monument" og "monumental" hænger sammen, og alligevel betyder de ikke det samme. Mens monument og mindesmærke har stort set ens betydning, så peger synonymerne for monumental i en helt anden retning i Den Danske Ordbog: Grandios, overvældende, stor.

Grandios, overvældende og stort kan man f.eks. kalde Die Afrikaanse Taal-monumentet i Sydafrika men ikke The Fallen Astronaut. Figuren er måske overvældende, men stor er den ikke. Selvom monumenter ofte er monumentale, så

behøver de ikke være det. 9 cm. er faktisk nok til at hædre 14 døde og de historiske missioner i rummet.

Hvis ikke monumentet behøver at være stort for at gøre indtryk, så er der frit valg: Monumentet kan have en størrelse, som passer til den fortælling eller følelse, som det skal formidle. Det kan have en passende skala – den rigtige målestok set i forhold til størrelsen på det rum, som monumentet er placeret i, og størrelsen på beskuerne. Det giver nye muligheder i forhold til monumentets placering og interaktionen mellem besker og monument.

MONUMENTETS FORMGIVNING

I al hemmelighed blev kunstneren Paul Van Hoeydonck valgt til at designe The Fallen Astronaut. Han skabte en lille, stiliseret menneskefigur. Den måtte ikke ligne en mand eller en kvinde, ikke en sort eller en hvid person. Den skulle symbolisere både amerikanske astronauter og russiske kosmonauter, selvom de to stormagter var midt i den kolde krig.

The Fallen Astronaut placerer sig mellem det genkendeligt figurative og en abstraktion over mennesket. Monumenter kan formgives i hele spektret fra den naturtro gengivelse af en virkelig person, som det var på mode i Danmark i sidste halvdel af 1800-tallet, til den rene abstrakte geometriske eller amorfe figur. Frihedsstøtten i København, som blev rejst i 1797, er en obelisk – en søjle – som skal formidle glæden ved stavnsbåndets ophævelse, så de unge bønder ikke længere var tvunget til at blive på det gods, hvor de var født.

Hvad betyder det at vælge den naturtro gengivelse? Er det en bestemt person, der hædres? Eller måske flere på en gang som monumentet "Den tapre landsoldat" i Fredericia, som fejrer de danske soldater, der døde i den første slesvigske krig? Berører det os mere, når vi kan se et

menneske eller en isblok fra Grønland? Er der situationer som ved stavnsbåndets ophævelse, hvor man er nødt til at vælge den abstrakte form, fordi der ikke findes en naturtro figur, som kan fortælle historien?

MONUMENTETS MATERIALER OG FARVER

The Fallen Astronaut er lavet af aluminum, og det er ikke tilfældigt. Figuren skulle være let, og materialet robust, så det kunne holde til de ekstreme temperaturer på Månen. Klassiske monumenter er som regel lavet af marmor eller bronze. Dyre og tunge materialer i modsætning til aluminum, der signalerer soliditet og værdi.

Det er interessant at overveje det materiale, som et monument er lavet af. Hvilken betydning giver det til monumentet, hvis det er støbt eller mejslet i dyre og uforgængelige materialer? Hvordan opfatter vi et monument, som er bygget i træ eller samlet af gummi, plastik og glasfiber som Eva Hesses skulpturer – materialer, som vi normalt bruger til bildæk, emballage og både? Hvad signaler monumenter af is som Olafur Eliassons installation Ice Watch, der langsomt bliver til vand og forsvinder?

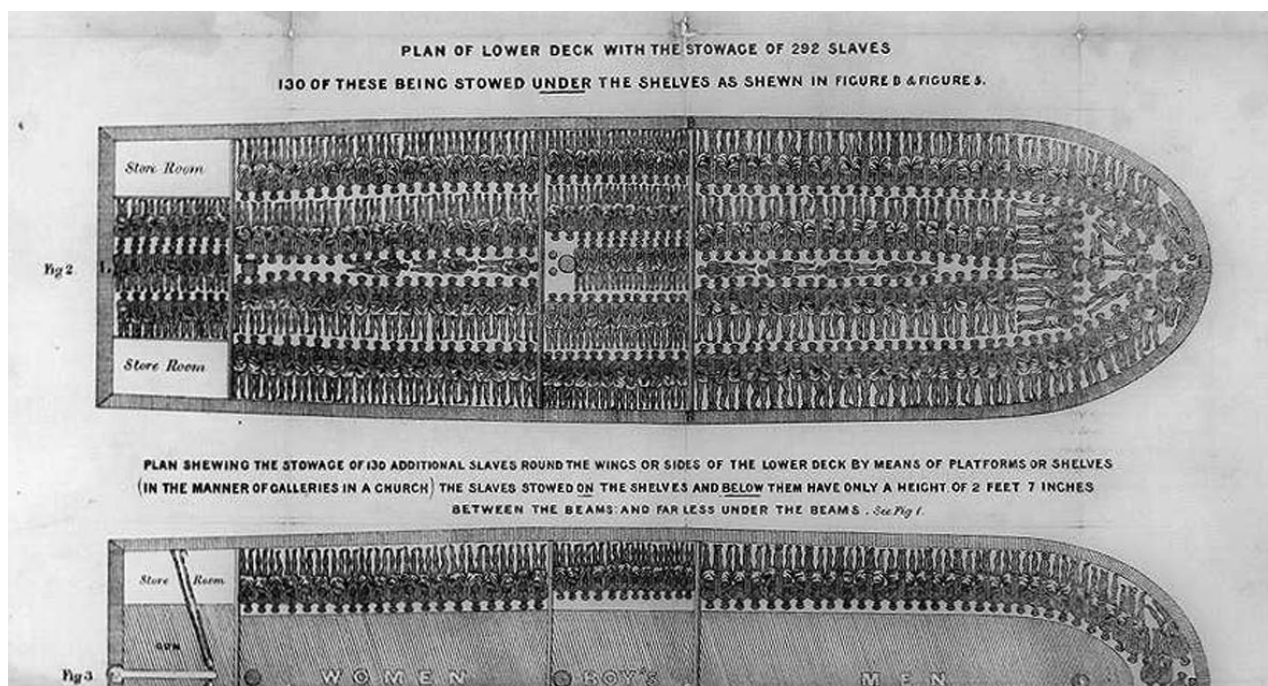
Hvad sker der, hvis vi kombinerer forskellige materialer? Hvis vi bruger vilde farver? Materialer, der dufter, lugter eller smager af noget som Piero Manzonis lort på dåse og Yoko Onos grønne æble?

INTERAKTION MED MONUMENTET

Frederik 5. 's rytterstatue på Amalienborg Slotsplads i København er placeret højt på en base. Kongen er hævet flere meter, og basen er omgivet af et gitter. Symbolikken er tydelig: Kongen er over os, og vi almindelige mennesker skal beundre ham på afstand. Den tilgang til interaktionen mellem monument og besker er klassisk: Monumentet er alvorligt og ærværdigt. Vi kan se på det, ikke røre.

The Fallen Astronaut kan vi naturligvis ikke interagere med. Figuren ligger i Palus Putredinis på Månen, og spørgsmålet er, om noget menneske overhovedet kommer til at se eller røre den igen. Men det er ikke så vigtigt. Det er stadig interessant, at et monument som The Fallen Astronaut giver mulighed for et helt andet samspil mellem monument og beskuer end traditionelle mindesmærker – hvis altså det lå på Jorden.

The Fallen Astronaut er ikke hævet på en base, så vi føler os små og underdanige. Den er ikke omgivet af et gitter, der holder os på afstand. Figuren er så lille, at vi kan røre den og holde den i hånden. Vi kan kaste den, gemme den, putte den i lommen og tage den med os, hvis vi vil. Vi kan interagere på en helt anden og langt mere personlig måde med monumentet.

"I Am Queen Mary" er en kritisk reminder om, at den danske kolonihistorie ikke kun er eventyr, sejlskibe og papegøjer men også århundreders udnyttelse af sorte. Billedet her viser det britiske skib Brookes med dets last af slaver, som formentlig er på vej til Vestindien eller USA. Det er fundet på Library of Congress' hjemmeside.

I AM QUEEN MARY

"I Am Queen Mary" er en skulptur af den danske kunstner, Jeannette Ehlers, og kunstneren La Vaughn Belle, som er fra Saint Croix, en af de tidligere dansk-vestindiske øer. Skulpturen er ca. 7 meter høj. Den består af en base og selve figuren – Queen Mary – siddende i en påfuglestol med en fakkel og en suger bill i hænderne. Skulpturen blev til i forbindelse med 100-året for salget af øerne til USA. Den er en kritisk reminder om, at den danske kolonihistorie ikke kun er eventyr, sejlskibe og papegøjer men også århundreders undertrykkelse af sorte.

Mange tak til Jeannette Ehlers for dette interview, som fandt sted over skype den 28. april

2020 i midten af corona-krisen. Formålet med samtalen var at få et indblik i den kunstneriske tænkning og tilblivelse af "I Am Queen Mary", der kan bruges som inspiration af eleverne i billedkunst, design og arkitektur samt design.

Hvis du vil se et fotografi af skulpturen, finder du mange på nettet, hvis du googler "I Am Queen Mary".

Du kan også finde et fotografi på kunstnerens, Jeannette Ehlers, hjemmeside: <http://jeannetteehlers.dk/news.html> . I interviewet nævnes værket "Whip It Good". Du kan også se uddrag af denne performance på Ehlers hjemmeside: <https://www.jeannetteehlers.dk/m4v/video21.htm>

Vil du dykke yderligere ned i "I Am Queen Mary" og tankerne bag værket, så findes der masser af materiale på skulpturens egen hjemmeside, <https://www.iamqueenmary.com/>

I interviewet taler vi også om La Vaughn Belles kunstneriske arbejde med koralsten, hugget ud af slaverne. Du kan se La Vaughn Belles værk "Trading Post" her: <http://www.lavaughnbelle.com/#/cities/>

MONUMENT ELLER SKULPTUR?

– Allerførst vil jeg gerne sige tak for, at du vil deltage i interviewet, Jeannette. Jeg synes, at "I Am Queen Mary" er et spændende, nutidigt eksempel på et monument i byrummet. Det stikker til mig personligt, og det gør det ekstra interessant. Jeg er vokset op med historien om Dansk Vestindien som et eventyr. Det prikker "I Am Queen Mary" i. Og så føler jeg mig også ramt af værket som mand og som hvid.

– Monumentet er et mindesmærke over en person eller en historisk begivenhed, står der i Den Store Danske. Lad mig starte med at spørge dig, om du er enig med mig i, at "I Am Queen Mary" er et monument? Og så vil jeg gerne vide, hvorfor du har valgt at lave skulpturen, eller monumentet om du vil? I værket "Whip It Good" har du tidligere arbejdet med historien om dansk-vestindien som tema. Men du har ikke lavet monumenter før?

– Jeg ser mest "I Am Queen Mary" som en skulptur, fordi det er et kunstnerisk projekt. Det er et kunstnerisk projekt, som bevæger sig i et politisk minefelt. Men jeg er enig i, at skulpturen er et monument på den måde, at den er et mindesmærke over noget hidtil uset. Vi kan kalde det en mindeskulptur. "I Am Queen Mary" står ved vestindisk pakhus på havnekajen i København, hvor varer til Danmark fra Dansk Vestindien blev sejlet ind. Siden 1980'erne har bygningen huset Den Kgl. Afstøbnings-

ling og ude foran har der stået en bronzekopi af Michelangelos David-statue – den klassiske, europæiske statue af en hvid mand. Som 98 % af alle andre statuer i København. Med "I Am Queen Mary" sætter vi for første gang et monument over en sort kvinde ud i byen.

– Jeg har i en årrække arbejdet med historien om de tidligere dansk-vestindiske øer, i dag US Virgin Islands. Det ses blandt andet i værket "Whip It Good", som er en performance. Men ideen om at lave en mindeskulptur opstod i forbindelse med 100-året for salget af øerne til USA. Migrationsforsker Helle Stenum ville lave en udstilling i pakhuse i København og på Saint Croix for at genoprette forbindelse mellem Danmark og Jomfruøerne. Hun inviterede mig og Saint Croix-kunstneren La Vaughn Belle til at kuratere de to udstillinger samt at lave et mindesmærke til hvert sted. Det endte med, at Helles projekt, "Warehouse To Warehouse", gik i vasken på grund af økonomi. Men det lykkedes mig at holde fast i, at der skulle rejses et monument ved pakhuset i København. Og så blev skulpturen her et samarbejde mellem La Vaughn Belle og mig.

– I min opfattelse så kan monumenter blive forældede. Der er f.eks. statuen af Viggo Hørup, som står i Kongens Have. Et meget bombastisk værk fra en tid, hvor demokratiet var til diskussion – hvor parlamentarismen endnu ikke var slået igennem i Danmark. Det er en vigtig historie, men selve monumentet virker lidt bedaget, synes jeg. Hvad tænker du om det? Har monumenter med et stærkt og politisk budskab en udløbsdato?

– Det kan man måske godt sige i nogle tilfælde. Det ser vi f.eks. i USA, hvor mange af statuerne af sydstaternes såkaldte hvide "helte" fra borgerkrigen i øjeblikket bliver fjernet, fordi de signalerer en superracistisk holdning til sorte amerikanere, som stadig kæmper mod mar-

ginalisering og hvidt overherredømme. Men jeg ved ikke med "I Am Queen Mary". Jeg tror, der går mange år før den uddateres, hvis overhovedet. Den er et lille skridt på vejen mod en repræsentationsligestilling og har været med til at slå sprækker i det eurocentriske verdensbillede, men der er lang vej endnu.

HVAD TALER "I AM QUEEN MARY" OM?

– "I Am Queen Mary" blev skabt i forbindelse med 100-året for salget af Dansk Vestindien til USA i 1917. Den blev dog først sat op på 101 års dagen for Transfer Day, den 31. marts 2018. Kan man sige, at værket handler om at stille spørgsmålstejn ved den danske fortælling om de vestindiske øer? Hvorfor er den fortælling vigtig i dag? Har "I Am Queen Mary" været med til at rykke på opfattelsen af den danske kolonihistorie? Skal jeg føle skyld, som dansker, som hvid mand?

– Skulpturen handler blandt andet om at stille spørgsmål til den gængse fortælling i Danmark om vores fortid som kolonimagt. Det er den fortælling om de dansk-vestindiske øer som et eventyr. En fortælling, som før 2017, i høj grad prægede vores nationale selvforståelse. Og sikkert præger mange stadigvæk. I den fortælling ser vi bort fra, at de danske kolonier lige som de fleste andre europæiske kolonier byggede på slaveri. Det var et sandt helvede for de slavedjorte afrikanere, hvis blod, sved og tårer ligger gemt i hver en mursten i de bygninger der blev bygget i perioden. Mennesker hvis ubetalte arbejdskraft ligger til grund for den rigdom, kolonitiden etablerede i Danmark og Europa, for den industrielle revolution, som vi stadig nyder godt af i dag.

– "I Am Queen Mary" handler om at synliggøre hele historien. At fylde hullerne ud og udfordre den eurocentriske fortælling. På øerne er kolonihistorien meget synlig. Her ser du den danske kolonimagts efterladenskaber overalt –

f.eks. bygningerne og gadenavne, som stadig er danske. Du kan også se sporene efter kolonitiden i Danmark. Men den er på en måde mere skjult, selvom den ses overalt i form af palæer og herregårde.

– "I Am Queen Mary" handler ikke kun om den danske kolonihistorie. Den forgrener sig til den sorte diasporas undertrykkelsehistorie. Og vigtigst af alt handler den om modstanden mod det undertrykkende koloniale system, som stadig præger vores samfund. I forbindelse med en videooptagelse af "Whip It Good" som jeg performede i Vestindisk Pakhus/ Den Kgl. Afstøbningssamling, lavede vi et foto-shoot af performancens sorte kvindelige oprørsfigur siddende i en påfuglestol. Det er en direkte reference til et ikonisk fotografi, hvor en af grundlæggerne af Black Panthers, Huey Newton, sidder i en påfuglestol. Dette billede, taget indenfor i Pakhuset, lå til grund for mit forslag til den skulptur, der skulle placeres ude foran på kajen. Skulpturen har vakt meget stor opmærksomhed uden for Danmark, fordi værket formidler en fortælling, der har manglet på et globalt plan. "I Am Queen Mary" handler også om kvinders synlighed. Det er et faktum, at 98 % af alle skulpturer i København forestiller hvide mænd.

– Fortællingen om udnyttelsen af sorte er vigtig i dag, fordi den har sat spor helt op til nutiden. Kapitalismen og racismen, som vi kæmper med og mod, udspringer af det europæiske koloniale projekt. I den her sammenhæng mener jeg ikke at skyld kan bruges til noget. Så du skal ikke føle skyld, men du skal derimod tage ansvar for ikke at videreføre de urimeligheder, som blev grundlagt i fortiden, og som er styrende for de magtstrukturer, vi lever under i dag. Det betyder, at du skal aflære mange af de ting, du har lært igennem tiden. Det kan være ret hårdt og sindssygt krævende. Men virkelig nødvendigt.

– Markeringen af 100-året for salget af øerne i 2017 har flyttet bevidstheden om den danske kolonihistorie – og ”I Am Queen Mary” har klart været medvirkende til at kaste lys over den skjulte historie. Den er blevet rigtig godt modtaget, selvom der selvfølgelig er nogle mennesker, som bliver vrede over skulpturen og, i en dansk kontekst, over hele debatten om vores koloniale fortid. De ser ikke relationen til i dag og vil ikke tage ansvar for noget, de ikke personligt har været involveret i. Men det skal de heller ikke. Som førnævnt handler det om, hvordan vi i dag tager ansvar på et personligt såvel som på et nationalt plan. Jeg oplever til gengæld at mange unge er mere åbne. De er ikke låste i deres opfattelse. De er vant til at tænke ukonventionelt og er f.eks. fortrolige med opløsning af binære køn og identitetspolitik, som alt sammen har rod i det koloniale projekt.

PLACERING VED HAVNEFRONTEN ER AFGØRENDE

– ”I Am Queen Mary” står foran det pakhus på havnekajen i København, hvor varerne blev opbevaret, når de blev sejlet ind fra Dansk Vestindien til Danmark. Skulpturen står på den ene side af døren, på den anden side står en kopi af Michelangelos David. Selve bygningen er fyldt med klassiske, hvide statuer. På den måde er der en klar sammenhæng mellem værket og stedet. Men det er ikke sikkert, at ”I Am Queen Mary” får lov til at blive stående? Hvad vil du sige til, at skulpturen bliver flyttet, når nu den er skabt til stedet?

– Nej, det er ikke besluttet endnu, om ”I Am Queen Mary” får lov til at blive stående. Det er en vanskelig proces at få lov til at placere skulpturen ved pakhuset permanent. Og vi arbejder stadig på det.

– Der er mange, der skal spørges, og mange, der har en mening. Vi er oppe mod et kæmpe

bureaukratisk system. Jeg tror ikke, at det handler om en modvilje mod ”I Am Queen Mary” som kunstværk eller mod skulpturens tema som sådan. Det er mere det, at projektet er hundrede procent kunstnerdrevet og derfor iværksat nedefra og op. Normalt foregår det jo omvendt – at nogen bestiller en skulptur til et sted, og alle tilladelser osv. er på plads, inden man går i gang.

– Kan det ikke lade sig gøre at få en permanent plads foran Pakhuset, så må vi se på, hvor skulpturen så kan stå. Det er til forhandling, men jeg synes, at det er vigtigt, at den står ved havnefronten – fordi havnen er så vigtig en del af kolonitiden.

HUN SKAL VÆRE ET MENNESKE, DER MATCHER DAVID

– *Den historiske Queen Mary er en rigtig person. Hun og tre andre kvinder var ledere af et arbejderoprør mod de sortes forhold på Saint Croix i slutningen af 1800-tallet. Hun er en folkehelt på øerne i dag. Vi ved ikke, hvordan Queen Mary har set ud. De billeder, der forestiller Queen Mary, viser en stående, vred kvinde. Hvorfor har du og La Vaughn Belle valgt at vise Queen Mary siddende? Og hvorfor en figurativ skulptur?*

– Det er vigtigt, at ”I Am Queen Mary” er en figurativ figur. Hun skal give Michelangelos David og de andre statuer af mænd i København et modspil. Og før hende var der ingen repræsentation af sorte kroppe i det offentlige rum i København. Derfor er det vigtigt, at værket fremstår figurativt og menneskeligt. Vi har skabt et rum, et sted, hvor sorte og farvede mennesker kan se sig selv repræsenteret på en positiv og stærk måde. Men i virkeligheden er hun en manipulation af et menneske, ligesom David er det. Hun er resultatet af en body scan af La Vaughn Belle og mig. En hybrid. Det er vore to ansigter og kroppe kombineret. Vi har skabt en kvinde som taler til fortiden, nutiden og fremtiden.

– Det hænger meget sammen med hele intentionen med værket: Det skal bygge bro mellem Danmark og Jomfruøerne. Det er et samarbejde mellem La Vaughn Belle og mig. Det betyder, at vi har blandet vores ideer, fortællinger, kroppe og nationer. Jeg havde, som nævnt, idéen om at lave en skulptur, som viser en sort kvinde i en påfuglestol med en pisk i hånden.

– La Vaughn Belle bidrog med ideen til skulpturens sokkel. Til sit projekt, tiltænkt pakhuset på St. Croix, arbejdede hun på skulpturen ”Trading Post”, som består af de koralsten, som slavegjorte afrikanere blev sendt ud for at høste i havet. Koralstenene blev brugt som fundamentsten i kolonitidens bygninger på øerne, så man så dem aldrig. Oven på fundamentstenene blev bygningerne muret op af danske teglsten. Koralsten og teglsten bliver symboler: Koralstenene symboliserer de usynlige sorte og det slid, som de danske kolonier bygger på. Teglstenene symboliserer danskerne og den synlige fortælling, som vi kender.

– I udviklingsfasen foreslog Helle Stenum, at kvindefiguren kunne knyttes til Queen Mary, som jo er en signifikant del af en oprørsfortælling på øerne men fuldstændig ukendt herhjemme. Da La Vaughn og jeg besluttede at arbejde sammen om projektet opstod en del nye perspektiver. Blandt andet droppedes idéen om, at figuren skulle holde en pisk i hånden. Det ville Queen Mary aldrig have gjort, for piskan var den hvide mands afstraffelsesvåben mod de slavegjorte. Queen Mary var ikke slavegjort, eftersom slaveriet var ophævet 30 år tidligere i 1848. Men forholdene var stadig kummerlige og slavelignende. I stedet holder hun en fakkelt og en suger bill – den slags kniv, som blev brugt til at skære sukkerrør med. Det var de sortes redskaber, og det var de redskaber, de brugte til at gøre oprør med.

– Selvom påfuglestolen i ”I Am Queen Mary” stammer fra ”Whip It Good” og fotografiet af Huey Newton, så passer den godt sammen med fortællingen om Queen Mary. Hun var jo ikke en traditionel dronning, som var født til jobbet. Hun blev valgt til dronning pga. sin lederskikkelse blandt arbejderne. Derfor giver det mening, at hun sidder i en form for trone. Dog Ikke en trone som i traditionel europæisk forstand. Og selvom hendes siddende position måske for nogen virker passiv, så er dét at hun sidder en stærk demonstration af oprør. Hun nægter at stå op, nægter at arbejde.

– *Og hvad med skalaen? Queen Mary er overnaturligt stor. Jeg føler mig som et lille menneske ved siden af hende. På den måde er skulpturen måske meget klassisk i sin relation med beskueren?*

– ”I Am Queen Mary” skal matche Michelangelos David. Derfor kan hun ikke være mindre. Faktisk ville hun være større, hvis hun rejste sig op. Det er vigtigt. Og med skulpturen har vi skabt en manifestation af modstand mod den koloniale fortælling, som ikke kan overses. Vi har udfyldt et rum, som i den grad mangler på disse breddegrader. Vi får mails fra folk, som fortæller os, at de kommer til Danmark kun for at se skulpturen. Og mange er rørte over dét, hun repræsenterer; en position som har været og stadig er underrepræsenteret i Vesten.

SORT ELLER IRRET BRONZE?

– *Jeg vil gerne tale om farver og materialer. ”I Am Queen Mary” er lavet af et plastmateriale og hun er sort. Hvorfor er hun det? Michelangelos David og mange andre monumenter i København er lavet af bronze. Det er et mere klassisk materiale, et finere materiale i traditionel forstand.*

– Vi vil enormt gerne lave ”I Am Queen Mary” i bronze, i noget mere holdbart. Lige nu er skulpturen gået i stykker. Men det handler bl.a. om penge. Det er dyrt at lave skulpturen i bronze. Og så handler det om tilladelser, som vi talte om tidligere.

– Men hvis ”I Am Queen Mary” bliver lavet i bronze, så kommer hun til at irre som David og de andre mandeskulpturer i København. Så bliver hun en del af ”det gode selskab” og ikke protest mod hele den tradition, hvor nogle slags hvide mænd og ingen andre fortjener et monument?

– Man kan godt lave bronzeskulpturer, som er sorte. Vi havde tænkt, at hun skulle være i bronze, som ville irre med tiden. Vi prøvede at male ”I Am Queen Mary” med en farve, som skulle ligne ir, men det kom til at se helt forkert ud. Skal skulpturen irre eller ej, hvis vi får lov til at lave den i bronze? Det ved jeg ikke. Det må vi finde ud af.

INTERAKTION

– Til slut vil jeg gerne snakke med dig om, hvordan man interagerer med ”I Am Queen Mary”. Vi har tidligere talt om størrelsen, skulpturens skala i forhold til os som mennesker og beskuere. Jeg har tænkt over soklen eller basen. På en eller anden måde kommer skulpturen til at minde om klassiske statuer som Frederik V’s rytterstatue på Amalienborg Slotsplads lige i nærheden. Det bliver distancerende, skulpturen hæver figuren op over os andre?

– Basen giver betydning. Man kan sige at det er skulpturens sjæl, da koralstenene jo bærer konkrete spor af de mennesker der fiskede dem op af havet for 200 år siden. Soklen er ikke en europæisk opfindelse. Den findes f.eks. helt tilbage i gamle ægyptiske skulpturer, så hvorfor må I Am Queen Mary ikke stå på en sokkel? Det handler om at give hende en værdighed, ligesom David og de andre mandlige skulpturer.

ARBEJDSSPØRGSMÅL

1. På baggrund af læsningen skal I kunne besvare følgende spørgsmål:
2. Hvad er forskellen på et monument vs. en skulptur – og hvad mener Ehlers selv, ”I am Queen Mary” er? Er I enige med hende på baggrund af jeres viden om monumenter?
3. Hvordan har Ehler arbejdet med at placere monumentet i omgivelserne? Hvilke årsager er der til, at ”I am Queen Mary” er placeret netop det sted, hun er?
4. Diskuter, hvorvidt I opfatter monumentet ”I am Queen Mary” som et politisk manifest (jf. artiklen ”Monumentet, skulpturen som politisk manifest”? Overvej om I kan bruge jeres viden om kunstens kritiske stemme her?

SKAL VI LAVE ET PROJEKT SAMMEN?

Af Sune Carlsen. Arkitekt, byplanlægger og medforfatter på Byrumsdesign.

Byrumsundervisning er superinteressant, fordi det handler om den del af arkitekturen, som vi deler med hinanden - byen. De er med til at skabe sammenhæng mellem mennesker. Derfor er det vigtigt, at eleverne - fremtidens borgere - forholder sig til, hvad byrummene skal kunne, og hvordan de skal udformes.

Så jeg håber, at du har besluttet dig for at lave et byrumsforløb. Og så skal du overveje at gøre det sammen med mig. Sammen kan vi lave et forløb, hvor eleverne kommer i dybden med arkitekturens værktøjer og laver spændende forslag til et byrum i jeres nærområde. Og kobler vi Bureau Detours på forløbet, får vi realiseret idéerne 1:1.

Jeg er arkitekt, byplanlægger, og medforfatter på bogen Byrumsdesign. Og så har jeg tidligere samarbejdet med Viborg Gymnasium og HF og Marselisborg Gymnasium om byrumsprojekter som det, du skal i gang med.

LYDER DET SPÆNDENDE?

Så lad os tale sammen og finde ud af, om vi skal skrue en ansøgning sammen til statens huskunstnerordning. Næste ansøgningsfrist er den 6. oktober 2020.

Ring på 60889883 eller skriv til sune@carlensplaner.dk. På hjemmesiden byrumsdesign.dk kan du se forløbet i Viborg fra start til slut.

HVORDAN FOREGÅR FORLØBET?

Vi samarbejder om at skrive ansøgningen til huskunstnerordningen. Det er institutionen - altså dit gymnasium - der skal søge om penge og dække de udgifter, som ikke dækkes af staten.

Når vi har modtaget støtte, tilrettelægger vi hele forløbet i dialog med Bureau Detours. Undervisningsforløbet går vi i detaljer med, så vi ved,

at der er tid nok til byrumshistorie, analyse og designfase. Vi tager udgangspunkt i bogen Byrumsdesign med analysemetode og byrumstema som omdrejningspunkt.

Undervisningsforløbet gennemfører vi i samarbejde. Byggeprocessen kører Bureau Detours selvstændigt.

HVOR LANG TID TAGER DET?

Processen fra analyse til færdigt byrumsdesign tager typisk 12 moduler, hvoraf de første 4 går med analyse og de sidste 8 går til design.

Byggeprocessen med Bureau Detours strækker sig over en uges eftermiddag. Vi slutter hele forløbet af med en fernisering.

HVOR MANGE ELEVER KAN VÆRE MED?

I Viborg og Århus deltog to hold billedkunstlever. Det er loftet, hvis vi realiserer projektet med Bureau Detours. Ellers får alle eleverne ikke nok ud af byggeprocessen.

HVAD KOSTER DET?

Hononar til mig og Bureau Detours ligger i underkanten af 100.000 kroner, og huskunstnerordningen dækker 75 % af udgiften.

Du skal regne med at bruge omkring 50.000 kroner på byggematerialer. I Viborg og Aarhus blev byggematerialerne betalt af gymnasierne.

MONUMENTETS BYRUM

Hvis du overvejer et forløb om monumentets byrum - og det synes jeg bestemt, at du skulle - så overvej, om vi skal spørge Jeannette Ehlers om hun vil være med i et samarbejde.

Jeannette har lavet monumentet I Am Queen Mary, som du kan læse om i dette undervisningsmateriale.

Man kunne f.eks. lave et forløb, hvor to hold eleverne designer monumenter, hvorefter to andre hold placerer dem i et byrum?

HVAD SIGER DE I VIBORG OG ÅRHUS?

Viborg Gymnasium og HF skrev: "...vidende, imødekommende, organiseret...har undervist elever, haft kontakt til myndighederne, bundt enderne sammen...været den samlende figur i et meget succesfuldt projekt. Vi vil rigtig gerne samarbejde med ham igen og kan på det varmeste anbefale andre at bruge hans kompetencer, viden og idérigdom".

Marselisborg Gymnasium skrev: "...trukket på sin store erfaring...i byplanlægning...indarbejdede føling med krav og udfordringer til det gode uderum...meget velfungerende undervisnings-sessioner...stor variation af feltstudier, oplæg, elevpræsentationer og praktisk modelbygning...glimrende underviser...fremragende til dér at komme med idéer og konstruktiv kritik...smidig...venlig og omgængelig og meget interessant at arbejde sammen med".

